

**Танымдық мақсаттарды қою
мен анықтау мәселелері
(Блум таксономиясы
бойынша**

**№203 орта мектеп қазақ тілі мен әдебиеті
пәнінің мұғалімі А.Жұматаева**

Мақсат қою туралы

Мақсатқа жеткісі келген адам оны жақсы білуі керек.

* * *

Өлшенетін нәрсе ғана өнімдірек жасалады.

* * *

Жоспарлаған адам ғана жақсы ұйымдастыра алады

* * *

Мұхитты жүзіп өту үшін кемені өзің жасауың керек

**Оқу/оқытудың кейбір тәсілдерін қолданғанда мәліметтің
24 сағат ішінде есте сақталуы**

(А. Маслоудың идеялары бойынша Н.Сандерстің кестесі)

Тәсілдер	Есте сақталу мөлшері
Лекция	5%
Оқу (мәтін, кітапты оқу)	10%
Аудио- және видео құралдарды қолдану	15%
Көрсету (жобалар, кестелер, басқа да көрнекіліктер)	30%
Пікірталас	50%
Практикалық іс-әрекеттер	75%
Үйренген білімді дереу қолдану, басқаларды үйрету	90%

Блум таксономиясы

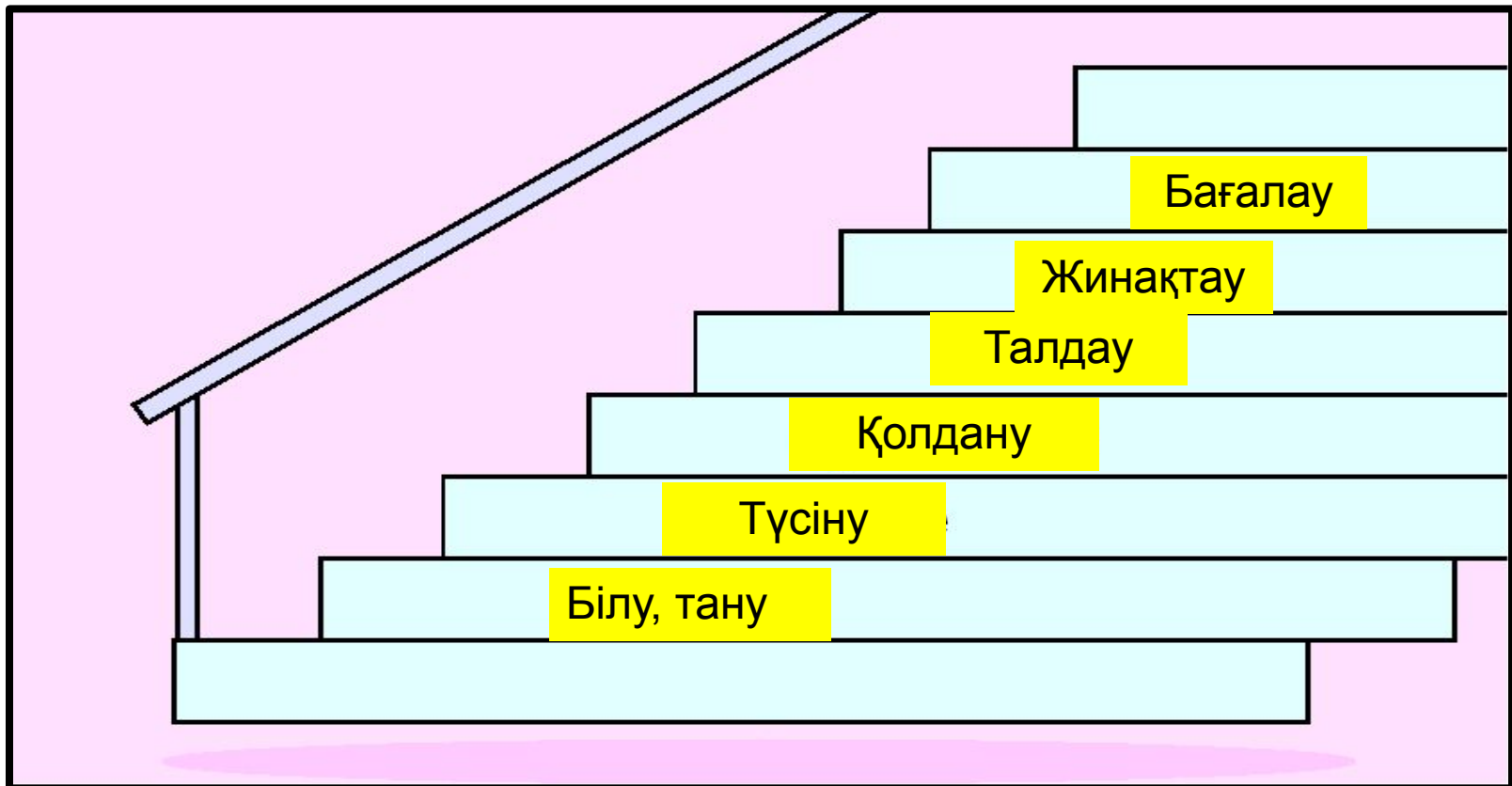

**Бенджамин Блум
(1913-1999)**

Литература: Bloom B.S. (ed.). Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals. Handbook 1: Cognitive Domain. N.Y.. David McKey Co. 1956.

Блум таксономиясы

Білім игеруге бағытталған 6 қадам

Мақсаттардың салыстырмалы кестесі

Б. Блум	В.П. Симонов	В.П. Беспалько	В.Н. Максимова	М.Н. Скаткин	О.Е. Лебедев	В.И. Тесленко
Білу	Тану	Оқушылық (узнавание)	Тану	Ұғымды жаңғырту	Ақпараттылық	Ақпараттық
Түсіну	Есте сақтау	Алгоритмдік (типтік есеп шешу)	Есте сақтау	Ұғымды тану	Функционалдық сауаттылық	Қайта жаңғырту
Қолдану	Түсіну	Эвристикалық (әрекет таңдау)	Түсіну	Ұғымды қолдану	Сауаттылық	Базалық
Талдау	Қарапайым икем-дағды	Шығармашылық (әрекет іздеу)	Қолдану	Ұғымдар жүйесін жаңғырту	Құзырлық	Жоғары
Жинақтау	Ауыстыру			Ұғымдар жүйесін қолдану		Шығармашылық
Бағалау						

2-кесте. Етістіктер

Мақсаттар	Пайдаланылатын етістіктер
<i>Білім</i>	
<i>Түсіну</i>	
<i>Қолдану</i>	
<i>Талдау</i>	
<i>Жинақтау</i>	
<i>Бағалау</i>	

2-кесте. Етістіктер

Мақсаттар	Пайдаланылатын етістіктер
Білім	<i>еске түсіру, анықтау, мақұлдау, қайталау, атау, әңгімелеу, ұсыну, табу</i>
Түсіну	<i>қайта қарастыру, сәйкестендіру, талқылау, тарту, мойындау, қайта қарау, түсіндіру, әңгімелеу, айқындау</i>
Қолдану	<i>көрсету, тағайындау, орындау, суреттеу, қолдану, пайдалану, айналысу</i>
Талдау	<i>ажырату, саралау, үміт арту, даулау, жатқызу, салыстыру, тәжірибеден өткізу, қарама-қарсы қою, зерделеу</i>
Жинақтау	<i>тұжырымдау, оқыту, әзірлеу, дамыту, қайта анықтау, ұсыну, жасау</i>
Бағалау	<i>жорамалдау, бағалау, таңдау, баға қою, анықтау, санау, өлшеу, айыптау</i>

3-кесте. Сұрақтар

Ойлау деңгейі	Сұрақтар үлгілері
<i>Білу және түсіну</i>	
<i>Қолдану</i>	
<i>Талдау</i>	
<i>Жинақтау</i>	
<i>Бағалау</i>	

3-кесте. Сұрақтар

Ойлау деңгейі	Сұрақтар үлгілері
<i>Білу және түсіну</i>	Не? Кім? Қашан? Не .... үлгісі болып табылады? .... не тұспалданады? .... басқаша қалай түсіндіруге болады? .... бұл үлгі боп табыла ма? Мен мұны өз сөзіммен сипаттай алам ба?
<i>Қолдану</i>	Бұл қалай пайдаланылады? Бұл немен байланысты? ... қандай жағдайларда?
<i>Талдау</i>	Неге? Қалай? .... себебі не болып табылады? Қорытынды үшін не нәрсе дәлел? ...себебі қандай? ...бір-бірімен қалай үйлеседі?
<i>Жинақтау</i>	Егер бұл іске асатын болса, осыдан кейін не болады? Теорияның болжамы іске аса ма? Алынған ақпарат негізінде қандай қорытынды жасадым? Бұл онымен қалай байланысты?
<i>Бағалау</i>	Бұл жақсы ма және неліктен? Бұл қисынды ма және не себепті?

4-кесте. Тапсырмалар

Білу		1-2 ұпай
Түсіну		3-4 ұпай
Қолдану		5-6 ұпай
Талдау		7-8 ұпай
Топтау		9-10 ұпай
Білімді бағалау		11-12 ұпай

4-кесте. Тапсырмалар

Білу	Қай жылы болды? Қайда болды? Қалай болды? Формуласын жазыңыз. Атап көрсетіңіз.	1-2 ұпай
Түсіну	Сөйлемді аяқтаңыз. Не білдіңіз? Неліктен? Сөйлемді өзгерттіңіз. Өзара байланысын түсіндіріңіз. Өз сөзіңізбен айтыңыз.	3-4 ұпай
Қолдану	Бірнеше тәсілмен шешіңіз. Құбылыстың негізін түсіндіріңіз. Жорамалды тексеріңіз. Қорытынды жасаңыз.	5-6 ұпай
Талдау	Құрылымы қандай? Топтастырыңыз. Салдары не? Салыстырыңыз. Бөліктерге бөліңіз. Себебін талдаңыз.	7-8 ұпай
Топтау	Өз шешеміңізді көрсетіңіз. Алгоритм ұсыныңыз. Баламасын табыңыз. Бөліктерден құраңыз. Жүйелеңіз. Зерттеңіз.	9-10 ұпай
Білімді бағалау	Қосынды ойды бағалаңыз. Жетістіктерін атаңыз. Өлшемдерін көрсетіңіз. Сәйкестігі қандай? Қаншалықты дұрыс? Өз ойыңыз?	11-12 ұпай

1-2.Пәндер бойынша тапсырма түрлері

◆ 1.Білу

- ◆ 1.Зат есімге анықтама беріңіз.
- ◆ 2.Әрекет мәні әңгіменің қай жерінде айқындалады?
- ◆ 3.Тіршілік иелерін қандай екі категорияға жіктеуге болады?
- ◆ 4. $(9-177)/21+8$ өрнегінің мәнін табыңыз.
- ◆ 5.ҚР парламентінің негізгі палаталарын атаңыз.

◆ 2.Түсіну

- ◆ 1.Иллюстрациядағы эпизодтан кейін роман кейіпкеріне не болғанын әңгімелеңіз.
- ◆ 2.ХХ ғ.ғ басы, ортасы, аяғында Германияда болған оқиғалар туралы үш сурет салыңыз.
- ◆ 3.Параграф мазмұнын өз сөзіңізбен қысқаша айтып беріңіз.
- ◆ 4.Президент міндеттерін сипаттайтын 2-3 беттік шығарма жазыңыз.
- ◆ 5.Неліктен географиялық карталарда таңбалар қолданылады?

3-4.Пәндер бойынша тапсырма түрлері

◆ 3.Қолдану

- ◆ 1.Берілген сөздің әрбірін қолданып сөйлем құрастырыңыз.
- ◆ 2.Картадағы белгілерді пайдаланып, қаладағы үш ескерткішке бару маршрутын жаса.
- ◆ 3.Өздеріңіз оқитын сыныптың ауданын табыңыздар.
- ◆ 4.Әңгіменің толық оқып болған соң, оның немен аяқталатынын табыңыз.
- ◆ 5.Игерілген ылғалдылықты анықтау тәсілін қолданатын үш жағдайды көрсетіңіз.

◆ 4.Талдау

- ◆ 1.Бұл оқиғалардың қайсысы шын мәнінде болған, қайсылары жалған?
- ◆ 2.Азамат соғысы мен ауған соғысынан кейінгі жағдайлар ұқсастығы.
- ◆ 3.Бұл коллекциядағы минералдарды үш белгі бойынша бөліңіз.
- ◆ 4.Талқыланған мақаладан үш дерек пен үш пікір табыңыз.
- ◆ 5.Жәндіктерді сипаттамасы бойынша қай тұқымдасқа жататынын анықтаңыз.

5-6.Пәндер бойынша тапсырма түрлері

◆ 5.Жинақтау (синтез)

- ◆ 1.15 географиялық элемент арқылы қиялдағы елді картаға түсіріңіз.
- ◆ 2.И.Тургеневтің «Му-му» әңгімесін иттің тұрғысынан жазыңыз.
- ◆ 3.Эксперимент нәтижелерін ескере отырып, себептеріне болжам жасаңыз.
- ◆ 4.Болған оқиға туралы мәліметтерді фельетон түрінде жазыңыз.
- ◆ 5.Мектеп ауласын көгалдандырудың әр түрлі жолдарын көрсетіңіз.

◆ 6.Салыстырмалы бағалау

- ◆ 1.Қала әкіміне кандидаттардың бәрі жоғары білімді болуы тиіс пе?
- ◆ 2.Поэманың екі басты кейіпкерін салыстырыңыз.
- ◆ 3.Қазіргі заманда оқушыларға ауызша есептеу дағдылары керек пе?
- ◆ 4.Әділетсіздікті түзеу үшін күш қолдану қажет пе? Пікіріңізді дәлелдеңіз.
- ◆ 5.Зерттелгендердің ішінен қай орта сіз үшін өмір сүруге қолайлы? Неліктен?

Біліктілік арттырудың диагностикалық кестесі

№	Курс мазмұны	Блум жүйесі					
		Білу, тану	Түсіну	Қолдану	Талдау	Жинақтау	Бағалау
	ҚР білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту-Қазақстан дамуының басты бағыты (Елбасы Жолдауы)						
	Қ.Р білім саласына қатысты нормативтік-құқықтық актілері						
	Қазақстан Республикасы 12 жылдық орта білім беру тұжырымдамасы						

Біліктілік арттырудың диагностикалық кестесі

№	Курс мазмұны	Блум жүйесі					
		Білу, тану	Түсіну	Қолдану	Талдау	Жинақтау	Бағалау
	ҚР білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту-Қазақстан дамуының басты бағыты (Елбасы Жолдауы)				X	X	X
	Қ.Р білім саласына қатысты нормативтік-құқықтық актілері				X	X	X
	Қазақстан Республикасы 12 жылдық орта білім беру тұжырымдамасы			X		X	

**Көңіл қойып
тыңдағандарыңызға
рахмет!**